

LOV DATA

Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Vedlegg 4. Den internasjonale konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (norsk oversettelse)

Internasjonal konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

Vedtatt og åpnet for signatur, ratifikasjon og tiltredelse ved FNs generalforsamlings resolusjon 2200 A (XXI) 16. desember 1966

I kraft 3. januar 1976

De stater som er parter til denne konvensjon,

som tar i betraktning, i samsvar med de prinsipper som er fastslått i De forente nasjoners pakt, at erkjennelsen av den iboende verdighet hos alle medlemmer av menneskeslekten og av deres like og umistelige rettigheter er grunnlaget for frihet, rettferd og fred i verden,

som erkjenner at disse rettigheter har sitt grunnlag i menneskets iboende verdighet,

som erkjenner, i samsvar med Verdenserklæringen om menneskerettighetene, at det bare er mulig å nå fremtidsmålet med frie mennesker som nyter frihet fra frykt og nød, dersom det blir skapt slike forhold at enhver kan nyte sine økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, så vel som sine sivile og politiske rettigheter,

som tar i betraktning statens forpliktelse etter De forente nasjoners pakt til å fremme den allmenne respekt for og overholdelse av menneskerettighetene og frihetene,

som innser at det enkelte mennesket har plikt til å arbeide for at de rettigheter som anerkjennes i denne konvensjon, fremmes og overholdes, idet det enkelte menneske har forpliktelser overfor andre mennesker og overfor det samfunn det tilhører,

er blitt enige om følgende artikler:

Del I

Art 1.

1. Alle folk har selvbestemmelsesrett. I kraft av denne rett bestemmer de fritt sin politiske stilling og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.

2. Alle folk kan for sine egne formål fritt råde over sine naturrikdommer og -forekomster, så lenge dette ikke setter til side forpliktelser som følger av internasjonalt økonomisk samarbeid, basert på prinsippet om gjensidig nytte og folkerettens regler. Ikke i noe tilfelle må et folk bli berøvet sitt eget eksistensgrunnlag.

3. Konvensjonspartene, deriblant de stater som har ansvaret for administreringen av ikke-selvstyrte områder og tilsynsområder, skal arbeide for å virkeliggjøre folkenes selvbestemmelsesrett, og skal respektere denne rett i overensstemmelse med bestemmelsene i De forente nasjoners pakt.

Del II

Art 2.

1. Hver konvensjonspart forplikter seg til så vel hver for seg som gjennom internasjonal bistand og internasjonalt samarbeid, særlig på det økonomiske og tekniske område, å sette alt inn på at de rettigheter som anerkjennes av denne konvensjon, gradvis blir gjennomført fullt ut med alle egnede midler, og da særlig ved lovgivningstiltak.

2. Konvensjonspartene forplikter seg til å garantere at de rettigheter som anerkjennes i konvensjonen, blir utøvet uten forskjellsbehandling av noe slag på grunn av rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller status forøvrig.

3. Utviklingsland kan, under tilbørlig hensyn til menneskerettighetene og sin nasjonale økonomi, bestemme i hvilken utstrekning de skal garantere ikke-statsborgere de økonomiske rettigheter som er anerkjent i denne konvensjon.

Art 3.

Konvensjonspartene forplikter seg til å sikre menn og kvinner lik rett til å nyte alle de økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon.

Art 4.

Konvensjonspartene erkjenner at en stat bare kan underkaste de rettigheter som staten har gjennomført i samsvar med denne konvensjon, slike begrensninger som følger av lov, og bare i den utstrekning dette er forenlig med rettighetenes natur og utelukkende med det formål å fremme den allmenne velferd i et demokratisk samfunn.

Art 5.

1. Intet i denne konvensjon skal kunne tolkes som å innebære rett for noen stat, gruppe eller person til å ta del i noen virksomhet eller å utføre noen handling som tar sikte på å tilintetgjøre noen av de rettigheter eller friheter som er anerkjent i denne konvensjon, eller å begrense disse i større utstrekning enn konvensjonen gir adgang til.

2. Ingen innskrenkning i eller avvik fra noen av de grunnleggende menneskerettighetene som i kraft av lov, overenskomster, forskrifter eller sedvane anerkjennes eller gjelder i noen konvensjonsstat, skal kunne gjennomføres under påberopelse av at denne konvensjon ikke anerkjenner slike rettigheter eller anerkjenner dem i mindre utstrekning.

Del III

Art 6.

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten til arbeid, som omfatter mulighet for enhver til å tjene sitt levebrød ved arbeid som han fritt har valgt eller godtatt; og skal treffe de nødvendige tiltak for å trygge denne rettighet.
2. De tiltak som skal iverksettes av en konvensjonspart for å oppnå den fulle virkeliggjørelse av denne rettighet, skal omfatte teknisk og yrkesmessig veiledning, fastsettelse av retningslinjer og fremgangsmåter for å sikre en jevn økonomisk, sosial og kulturell utvikling, samt full og produktiv sysselsetting under forhold som trygger grunnleggende politiske og økonomiske friheter for den enkelte.

Art 7.

Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til rettferdige og gode arbeidsvilkår som særlig sikrer:

- a. Godtgjørelse som skal gi alle arbeidere som et minimum:
  - i. Rettferdige lønninger og lik lønn for arbeid av lik verdi uten forskjellsbehandling av noe slag, særlig skal kvinnen sikres arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn mannens, med lik lønn for likt arbeid,
  - ii. En anstendig tilværelse for dem selv og deres familie i samsvar med bestemmelsene i denne konvensjon,
- b. Trygge og sunne arbeidsforhold,
- c. Samme mulighet for alle til å bli forfremmet i sitt arbeid til en passende høyere stilling uten hensyn til andre forhold enn ansiennitet og dyktighet,
- d. Hvile, fritid, en rimelig begrensning av arbeidstiden og periodiske fridager med lønn, samt godtgjørelse for offentlige fridager.

Art 8.

1. Konvensjonspartene forplikter seg til å sikre:
  - a. Rett for enhver til, for å fremme og beskytte sine interesser på det økonomiske og sosiale område, å danne fagforeninger og slutte seg til en fagforening etter eget valg bare avhengig av vedkommende forenings vedtekter. Utøvelsen av denne rett må ikke underkastes andre innskrenkninger enn dem som følger av lov, og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet eller den alminnelige samfunnsorden eller for å verne andres rettigheter og friheter,
  - b. Rett for fagforeninger til å danne nasjonale forbund eller gruppevise sammenslutninger og rett for disse til å danne eller slutte seg til internasjonale fagforeningsorganisasjoner,
  - c. Rett for fagforeninger til fritt å utøve sin virksomhet uten andre begrensninger enn dem som følger av lov, og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet eller den alminnelige samfunnsorden eller for å verne andres rettigheter og friheter,
  - d. Rett til å streike, forutsatt at streikeretten blir utøvet i samsvar med lovene i det enkelte land.
2. Denne artikkel skal ikke være til hinder for at det fastsettes lovlige innskrenkninger i utøvelsen av disse rettigheter for personer som tjenestegjør i de væpnede styrker, politiet eller statsforvaltningen.
3. Intet i denne artikkel skal gi stater som er parter i Den internasjonale arbeidsorganisasjonens konvensjon av 1948 om foreningsfrihet og vern av organisasjonsretten, adgang til å treffe lovgivningstiltak, eller anvende loven på en måte som innebærer inngrep i de garantier som er fastsatt i nevnte konvensjon.

Art 9.

Konvensjonstatene anerkjenner retten for enhver til sosial trygghet innbefattet sosialtrygd.

Art 10.

Konvensjonspartene anerkjenner at:

1. Vern og bistand bør i størst mulig utstrekning ytes familien, som er den naturlige og grunnleggende samfunnsenhet, og da særlig i forbindelse med dens stiftelse og mens den er ansvarlig for omsorgen for og utdanningen av barn som ikke forsørger seg selv. Ekteskap må bare inngås med de fremtidige ektefellers frie samtykke.
2. Særskilt vern bør ytes mødre i en rimelig tid før og etter fødsler. I slike perioder bør arbeidende mødre tilstå permisjon med lønn eller med tilfredsstillende sosiale trygdeytelser.
3. Særskilte tiltak bør treffes til vern og bistand for alle barn og all ungdom uten forskjellsbehandling på grunn av herkomst eller andre forhold. Barn og ungdom bør beskyttes mot økonomisk og sosial utnyttning. Det bør være straffbart ved lov å anvende dem i arbeid som er skadelig for deres moral eller helse, som setter deres liv i fare, eller som sannsynligvis vil hemme deres normale utvikling. Statene bør også fastsette aldersgrenser og forby, og gjøre straffbart ved lov, å ansette barn under disse grensene i lønnet arbeid.

Art 11.

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til en tilfredsstillende levestandard for seg selv og sin familie, herunder tilfredsstillende mat, klær og bolig, samt til stadig bedring av sine leveforhold. Konvensjonspartene skal treffe de nødvendige tiltak for å sikre virkeliggjørelsen av denne rett, og erkjenner i den anledning den vesentlige betydning av internasjonalt samarbeid grunnet på frivillighet.
2. Konvensjonspartene, som anerkjenner den grunnleggende rett for alle til å være trygget mot sult, skal, hver for seg og gjennom internasjonalt samarbeid, treffe de tiltak, innbefattet utarbeidelsen av konkrete programmer, som er nødvendige,
  - a. For å forbedre metodene for fremstilling, oppbevaring og distribusjon av matvarer ved fullt ut å utnytte den tekniske og vitenskapelige kunnskap, ved å spre opplysning om ernæringsprinsippene og ved å utvikle eller forbedre jordbruksmetoder slik at naturrikdommene skal utvikles og utnyttes så effektivt som mulig,
  - b. For å sikre en i forhold til behovet rimelig fordeling av verdens matvareforsyning, idet det tas hensyn til så vel matvareimporterende som matvareeksporterende lands problemer.

Art 12.

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til den høyest oppnåelige helsestandard både fysisk og psykisk.
2. De tiltak som konvensjonspartene treffer for å oppnå full virkeliggjørelse for denne rettighet, skal omfatte tiltak som er nødvendige for å:
  - a. Minske foster- og spebarndødeligheten og fremme barnets sunne utvikling,
  - b. Forbedre alle sider ved hygien i miljø og industri,
  - c. Forebygge, behandle og kontrollere epidemiske, endemiske, yrkesmessige og andre sykdommer,
  - d. Skape vilkår som trygger alle legebekandling og pleie under sykdom.

Art 13.

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til utdanning. De er enige om at utdanningen skal ta sikte på full utvikling av menneskets karakter og forståelse av dets verdighet, og skal styrke respekten for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter. De er videre enige om at utdanning skal sette alle i stand til å delta på en nyttig måte i et fritt samfunn, fremme forståelse, toleranse og vennskap mellom alle nasjoner og alle rasegrupper, etniske og religiøse grupper, samt fremme De forente nasjoners arbeid for å bevare freden.

2. Konvensjonspartene erkjenner at for å oppnå den fulle virkeliggjørelse av denne rettighet, må følgende iakttas:

- a. Grunnskoleundervisningen skal være tvungen og kostnadsfritt tilgjengelig for alle,
- b. Den utdanning som i ulike former følger etter grunnskoleutdanningen, herunder teknisk og yrkesmessig utdanning, skal ved alle egnede midler gjøres tilgjengelig for alle, særlig ved gradvis innføring av gratis undervisning,
- c. Høyere utdanning skal ved alle egnede midler, særlig ved gradvis innføring av gratis undervisning, gjøres likt tilgjengelig for alle på grunnlag av evner,
- d. Grunnleggende utdanning av personer som ikke har gjennomgått eller fullført hele grunnskoleutdanningen, skal i størst mulig utstrekning støttes og intensiveres,
- e. Det skal arbeides aktivt for utviklingen av et system med skoler på alle trinn, en tilfredsstillende stipendieordning skal opprettes, og lærepersonalets materielle vilkår skal fortløpende forbedres.

3. Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere foreldres og, når det er aktuelt, vergers frihet til å velge andre skoler for sine barn enn dem som er opprettet av offentlige myndigheter, forutsatt at skolene oppfyller eventuelle minstekrav til undervisningen fastsatt eller godkjent av staten, og til å sikre sine barn en religiøs og moralsk undervisning i samsvar med deres egen overbevisning.

4. Intet i denne artikkel må tolkes som innskrenkninger i enkeltpersoners eller organisasjoners frihet til å opprette og drive undervisningsinstitusjoner, forutsatt at de prinsippene fastsatt i denne artikkels første paragraf alltid iakttas, og at den undervisning som gis i slike institusjoner, er i overensstemmelse med eventuelle statlige minstekrav.

Art 14.

Enhver stat som på det tidspunkt den blir part i konvensjonen, ikke har vært i stand til innen sitt eget territorium eller andre områder som er underlagt dens jurisdiksjon, å innføre tvungen og gratis grunnskoleundervisning, forplikter seg til innen to år å utarbeide og vedta en detaljert arbeidsplan for gradvis å gjennomføre, innen et rimelig antall år som skal angis i planen, prinsippet om tvungen utdanning, gratis for alle.

Art 15.

1. Konvensjonspartene anerkjenner retten til for enhver til:

- a. Å delta i det kulturelle liv,
- b. Å nyte godt av vitenskapens fremskritt og anvendelse av disse,
- c. Å nyte godt av beskyttelse av de åndelige og materielle interesser som stammer fra ethvert vitenskapelig, litterært eller kunstnerisk verk som han er opphavsmann til.

2. De tiltak som skal iverksettes av konvensjonspartene for å oppnå den fulle virkeliggjørelse av denne rettighet, skal omfatte slike tiltak som er nødvendige for å bevare, utvikle og utbre vitenskap og kultur.

3. Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere den frihet som er uunnværlig for vitenskapelig forskning og skapende virksomhet.

4. Konvensjonspartene erkjenner de fordeler som følger av at internasjonale forbindelser og internasjonalt samarbeid på de vitenskapelige og kulturelle områder støttes og videreføres.

Del IV

Art 16.

1. Konvensjonspartene forplikter seg til i samsvar med denne del av konvensjonen å avgi rapporter om de tiltak som de har truffet og den fremgang som er gjort når det gjelder gjennomføringen av de rettigheter som er anerkjent i konvensjonen.

2.

- a. Alle rapporter skal sendes De forente nasjoners generalsekretær som skal oversende Det økonomiske og sosiale råd kopier til behandling i samsvar med bestemmelsene i denne konvensjon.
- b. De forente nasjoners generalsekretær skal også oversende særorganisasjonene kopier av rapportene, eller av utvalgte deler av disse, når de er avgitt av konvensjonsparter som også er medlem av vedkommende særorganisasjon, i den utstrekning disse rapporter eller deler av disse angår spørsmål som etter særorganisasjonens vedtekter hører under dens fagområde.

Art 17.

1. Konvensjonspartene skal avgi sine rapporter etappevis i samsvar med et program som innen et år etter ikrafttredelsen av denne konvensjon skal fastsettes av Det økonomiske og sosiale råd etter samråd med konvensjonspartene og de berørte særorganisasjoner.

2. Rapportene kan angi forhold og vanskeligheter som er av betydning for oppfyllelsen av forpliktelsene etter denne konvensjon.

3. Dersom en konvensjonspart tidligere har gitt De forente nasjoner eller en særorganisasjon de nødvendige opplysninger, skal det ikke være nødvendig å sende disse opplysninger på ny, men være tilstrekkelig med en nøyaktig henvisning til de tidligere innsendte opplysninger.

Art 18.

I overensstemmelse med sitt ansvar etter De forente nasjoners pakt på menneskerettighetenes og de grunnleggende frihetens område, kan Det økonomiske og sosiale råd treffe avtaler med særorganisasjonene om rapporter fra disse til Rådet om den fremgang som er gjort i gjennomføringen av de bestemmelser i konvensjonen som faller inn under deres virkefelt. Disse rapporter kan omfatte nærmere redegjørelser om avgjørelser og anbefalinger vedtatt av særorganisasjonenes rette organer om denne gjennomføring.

Art 19.

Det økonomiske og sosiale råd kan sende Menneskerettighetskommisjonen de rapporter om menneskerettighetene som statene har gitt i henhold til artikkel 16 og 17, samt rapporter om samme emne avgitt til særorganisasjonene i henhold til artikkel 18, slik at Kommisjonen kan granske disse og gi anbefalinger av allmenn karakter, eller eventuelt til dem til underretning.

Art 20.

Konvensjonspartene og de berørte særorganisasjoner kan sende Det økonomiske og sosiale råd merknader til enhver anbefaling av allmenn karakter, avgitt i henhold til artikkel 19, og til enhver omtale av slike anbefalinger i rapporter fra Menneskerettighetskommisjonen eller i eventuelle utredninger som det er henvist til i rapportene.

Art 21.

Det økonomiske og sosiale råd kan fra tid til annen sende Generalforsamlingen rapporter med anbefalinger av allmenn karakter, og et sammendrag av opplysninger mottatt fra konvensjonspartene og særorganisasjonene om tiltak som er iverksatt og fremgang som er gjort i gjennomføringen av de rettigheter som er anerkjent i denne konvensjon.

Art 22.

Det økonomiske og sosiale råd kan underrette De forente nasjoners øvrige organer, deres underordnete organer og særorganisasjoner som arbeider med ytelse av teknisk bistand, om ethvert spørsmål som oppstår i forbindelse med de rapporter som er omtalt i denne del av konvensjonen, og som kan være til hjelp for disse organer, når de, hvert på sitt fagområde, treffer beslutninger om tilrådeligheten av internasjonale tiltak som er egnet til å bidra til en effektiv og gradvis gjennomføring av bestemmelsene i denne konvensjon.

Art 23.

Konvensjonspartene er enige om at internasjonale tiltak med sikte på gjennomføring av de rettigheter som er anerkjent i denne konvensjon, skal omfatte avslutning av konvensjoner, vedtakelse av anbefalinger, ytelse av teknisk bistand, samt avholdelse av regionale og tekniske møter i samarbeid med de berørte regjeringer og med sikte på rådslagning og studier.

Art 24.

Intet i denne konvensjon skal tolkes som innskrenkninger i de bestemmelser i De forente nasjoners pakt og i særorganisasjonenes vedtekter som angår ansvarsområdet for De forente nasjoners ulike organisasjoner og særorganisasjonene når det gjelder spørsmål som behandles i denne konvensjon.

Art 25.

Intet i denne konvensjon skal tolkes som innskrenkninger i den iboende rett hos alle folk til fullt ut og fritt å dra fordel av og utnytte sine naturrikdommer og -forekomster.

Del V

Art 26.

1. Denne konvensjon er åpen for undertegning av alle stater som er medlemmer av De forente nasjoner eller noen av særorganisasjonene, av alle stater som er parter i Den internasjonale domstols statutter, og av enhver annen stat som av De forente nasjoners generalforsamling er blitt innbudt til å bli part i konvensjonen.
2. Denne konvensjon skal ratifiseres. Ratifikasjonsdokumentene skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.
3. Denne konvensjon skal kunne tilltres av enhver stat som nevnt i denne artikkels første paragraf.
4. Tiltredelse skjer ved deponering av tiltredelsesdokument hos De forente nasjoners generalsekretær.
5. De forente nasjoners generalsekretær skal underrette alle stater som har undertegnet eller tiltrådt konvensjonen, om deponeringen av hvert ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument.

Art 27.

1. Denne konvensjon skal tre i kraft tre måneder etter den dag det trettifemte ratifikasjons- eller tiltredsdokument deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.
2. For hver stat som ratifiserer eller tiltrer konvensjonen etter at det trettifemte ratifikasjons- eller tiltredsdokument er deponert, skal konvensjonen tre i kraft tre måneder etter at vedkommende stat har deponert sitt ratifikasjons- eller tiltredsdokument.

Art 28.

Bestemmelsene i denne konvensjon skal uten begrensning eller unntak få anvendelse for alle deler av forbundsstater.

Art 29.

1. Enhver av konvensjonspartene kan overfor De forente nasjoners generalsekretær foreslå endringer i konvensjonen. Generalsekretæren skal oversende endringsforslag til konvensjonspartene med anmodning om å meddele ham om de ønsker at partene skal sammenkalles for å behandle og stemme over forslagene. Dersom minst en tredjedel av konvensjonspartene ønsker det, skal Generalsekretæren sammenkalle til et slikt møte i De forente nasjoners regi. Endringsforslag vedtatt av et flertall av de konvensjonsparter som er til stede og avgir stemme skal forelegges De forente nasjoners generalforsamling til godkjenning.
2. Endringer trer i kraft når de er blitt vedtatt av De forente nasjoners generalforsamling og godkjent av et flertall på to tredjedeler av konvensjonspartene i overensstemmelse med deres konstitusjonelle bestemmelser.
3. Når endringer trer i kraft, er de bindende for de konvensjonsparter som har godkjent dem, mens de øvrige konvensjonsparter fortsatt skal være bundet av bestemmelsene i denne konvensjon og av eventuelle tidligere endringer som de har godkjent.

Art 30.

Foruten de meddelelser som avgis i henhold til artikkel 26, avsnitt 5, skal De forente nasjoners generalsekretær underrette alle stater som det er henvist til i samme artikkel, avsnitt 1, om følgende:

- a. Undertegninger, ratifikasjoner og tiltredsdokumenter i henhold til artikkel 26,
- b. Datoen for konvensjonens ikrafttredelse i henhold til artikkel 27 og datoen for ikrafttredelsen av enhver endring i henhold til artikkel 29.

Art 31.

1. Denne konvensjon, hvis engelske, franske, kinesiske, russiske og spanske tekst har samme gyldighet, skal deponeres i De forente nasjoners arkiv.
2. De forente nasjoners generalsekretær skal sende bekreftede kopier av konvensjonen til alle stater som det er henvist til i artikkel 26.

Til bekreftelse herav har de undertegnede som har fått behørig fullmakt av sine respektive regjeringer, undertegnet denne konvensjon, som ble lagt fram til undertegning i New York den nittende dag i desember nittenhundreogsekstiseks.

